

MARIA JOSEP CASTILLO

el Viver

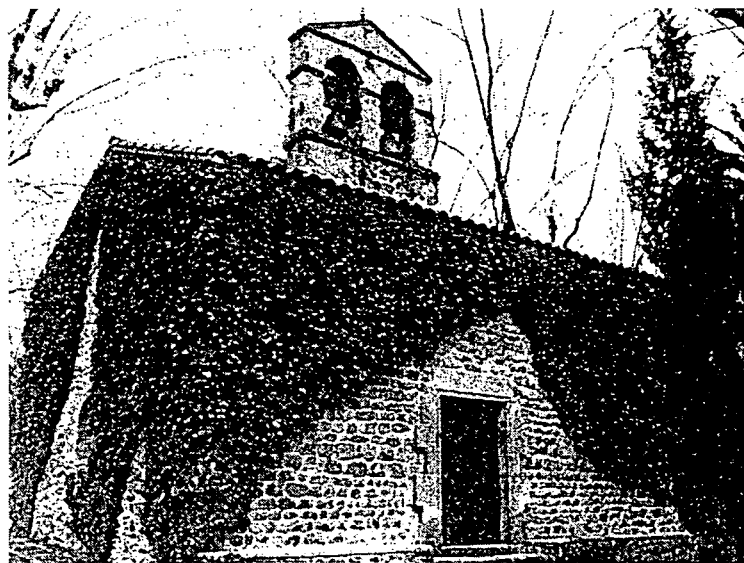
El santoral ens diu que el dia 8 de setembre és la festivitat de les Mares de Déu trobades. Així, noms com Núria, Tura o Meritxell celebren en aquesta diada la seva onomàstica. A Argentona, igual que al Ripollès, Olot o Andorra, també tenim una història que ens narra un episodi lligat al

de la Fenolleda, a França, al departament dels Pirineus Orientals. Tant un barri dels afores d'Eivissa com un de Ciutat de Mallorca es diuen Viver. A la comarca de la Segarra trobem també un Viver (Viver de Segarra), i un altre al Berguedà, Viver de Serrateix, amb un castell del segle XI que esdevingué centre d'una baronia del mateix nom en temps medievals.

Viver no és un mot només de la toponímia, doncs existeix també com a cognom. Personatges que el portaren foren, per exemple, Antoni Viver (1879-1914), escriptor i eclesiàstic gironí, i Tomàs Viver i Aymerich (1879-1951), pintor nascut a Terrassa, igual que el seu germà Pere. I a Argentona la família i el mas Viver aparei-

Mancomunitat. Sens dubte però la gent el recorda com alcalde de Barcelona. Ho fou entre el 1925 i el 1929 i durant la seva gestió fou perllongada la Diagonal fins a Esplugues, urbanitzada la plaça Catalunya, cobert el ferrocarril del carrer Balmes, inaugurat el metropolità i la primera emissora de ràdio de l'estat espanyol i es comença la zona franca del port i la primera campanya contra el barraquisme. Tingué una important intervenció en la realització de l'Exposició Internacional del 1929 a la Ciutat Comtal, per la qual cosa fou agraciats el mateix any amb la grandesa d'Espanya. Després de la Guerra Civil va passar a tenir importants càrrecs en la banca i l'empresa privada mentre formava part del consell privat del comte de Barcelona, convertint-se en líder dels monàrquics liberals catalans. A hores d'ara la propietat roman en mans de la mateixa família i la baronessa, de nom Consol, és neboda de l'esmentat Darius Rumeu i Freixa.

És tradició que el diumenge següent al dia 8 de setembre s'obrin les portes de ferro de la finca, situades a l'esquerra de la carretera que uneix Argentona amb Vilassar de Mar, i tothom pugui gaudir d'un espai que la resta de l'any ens resta barrat: passeigs, un petit estany, jardins, boscos de pins, alzines, eucaliptus i oms, xiprers, una glorieta, extensions de gespa, safareigs, fonts, escultures... Al migdia se celebra una missa a l'ermita enmig dels efluis emanats per les plantes d'espígol dipositades, segons una antiga tradició, al terra per donar frescor a l'ambient. L'aplec acaba amb una celebració familiar, amb el servei de catering

descobriments d'una talla de la Verge amb el Nen; i el topònim de l'indret de la troballa dona nom a la Mare de Déu del Viver. El que no trobem a les nostres contrades són nenes, noies o dones amb aquest nom propi, Viver.

Un viver és un lloc on es mantenen i crien animals aquàtics. Altres accepcions del mot el fan sinònim de planter o ens remetent a un indret amb aigua, a una mena de safareig o dipòsit. Són segurament aquestes darreres definicions les que van originar un nom geogràfic que no és exclusiu de la nostra vila. Així el nom de Viver el porta un municipi de l'Alt Palància, al País Valencià, i un altre

xen a la documentació al llarg de cinc segles.

La troballa de la imatge argentonina donà peu a la construcció d'una ermita, d'estil romànic, avui situada al sud-est de la vila, prop de la riera d'Argentona. L'església forma part de la baronia del Viver, títol concedit el 1901 a Darius Rumeu i Torrent, encara que el baró del Viver més conegut fou el seu fill, Darius Rumeu i Freixa (1886-1970), polític i financer. Una breu semblança biogràfica del personatge ens indica com el 1919 entrà en la Unió Monàrquica i el 1920 fou elegit regidor de Barcelona. Durant la Dictadura de Primo de Rivera fou conseller de cultura de la

servit per Can Miracle, al casal basat a pocs metres de la petita església. Com a novetat enguany els vehicles dels visitants no han pogut accedir al recinte. No fa gaires anys la diada era més lluïda que no pas ara perquè vilatans i habitants de les localitats veïnes com Mataró, hi acudien en massa. Així ho descriu Jaume Clavell: "De bon matí era celebrada la santa missa i més tard l'ofici i a la tarda, els infants del catecisme d'Argentona acompanyats dels Srs. Rector i vicari, acudeixen a resar-hi el sant rosari i el cant dels goigs. Més tard el Sr. Baró els obsequiava amb un berenar i són llançats globus i focs japonesos..."¹

El Maresme, a diferència d'altres comarques catalanes, no és una zona gaire rica en mostres d'art romànic. D'això n'és una mostra el poc espai que li dedica l'enciclopèdia *Catalunya Romànica*, on comparteix volum amb el Barcelonès i el Baix Llobregat. Malgrat tot és un estil artístic que ja fa alguns anys va despertar l'interès d'una sèrie de persones aplegades en la Secció d'Art Romànic del Museu de Mataró (recordem també com l'arquitecte mataroní Puig i Cadafalch fou dels primers estudiosos del romànic al nostre país). Aquest grup d'estudiosos i aficionats publicà el 1982 una guia del romànic a la comarca en la qual apareix Santa Maria del Viver.² L'esmentada *Catalunya Romànica* cita com a esglésies argentonines anteriors al 1300 les següents: Sant Julià, Sant Martí, Sant Miquel del Cros, Sant Pere de Clarà, Sant Jaume de Traïà i Santa Maria del Viver. L'actual església parroquial, bastida durant el segle XVI, no conserva cap resta de l'anterior romànica; Sant Martí, avui desapareguda, estaria a l'indret conegut com can Martí de la Pujada; l'antiga ermita de Sant Miquel del Cros fou enderrocada i

molt a prop, s'hi edificà l'actual; les tres restants, en runes com Traïà o dempeus com Clarà i El Viver, són objecte d'estudis monogràfics a la *Catalunya Romànica*.

Santa Maria del Viver destaca per la seva bona conservació, tant de l'edifici com de la talla de la Verge que aixopluga. La més antiga cita en un document de l'ermita és del segle XII: "unes disposicions testamentàries que fa Oliva Guillem, marit de Guilia, propietari d'Argentona en el 13 de maig de l'any 1119, en el qual llogà una heretat a Santa Maria del Viver".³ Hem d'esperar un segle per tornar a trobar notícies escrites de l'indret, "el llegat de sis diners a la capella de Santa Maria del Viver que fa Ramon Morel, en l'any 1222".⁴ Les donacions es van succeint al llarg dels segles medievals i hem d'afegir les referències documentals al santuari que apareixen a les visites pastorals.

L'any 1936 la capella, que havia estat restaurada pel primer baró, va ser profanada. De la crema va ser salvada la imatge de la Mare de Déu, amagada per la masovera, primer, en una mina d'aigua de la finca i, després, en un armari de la casa. Acabada la Guerra Civil l'edificació d'origen romànic fou restaurada. Per exemple es va treure l'estucat que recobria les parets i que en altres edificacions romàniques ha amagat durant segles pintures murals, deixant la pedra dels carreus a la vista.

L'edifici, d'una nau i absis semicircular i dues absidioles fent creuer, amida uns 17 metres de llarg per 5'4 metres d'ample a la nau i 8'5, al creuer. La coberta és de volta de canó i de quart d'esfera a l'absis. La porta d'entrada, orientada a migdia, permet l'accés després de pujar tres graons en un espai molt simple, amb un petit cor al que porten unes escaletes. A

l'esquerra de la façana principal s'aixeca un campanar d'esppanya.

La imatge de la Mare de Déu, restaurada també després de la Guerra Civil, és una talla policromada realitzada en fusta d'alber de 63 centímetres d'alçada. Porta una corona de quatre merlets. La mà esquerra subjecta el Fill mentre amb la dreta sosté un fruit. El Nen, sense corona, somriu assegut a la falda de la Mare, alçant la mà dreta en actitud de beneir, mentre amb l'altra agafa un llibre que recolza a la cama esquerra. Està, doncs, en la tradició de les

nombroses mostres d'escultura romànica catalana, com les Verges de Núria o Montserrat. De tota manera no s'ha fet mai un estudi detallat i exhaustiu de la talla. Malgrat que el més valuós, no és l'únic objecte de valor artístic que aixopluga l'edifici. El frontal de l'altar major, per exemple, fet en àlabastre i policromat, és obra de Frederic Marés, l'insigne escultor català del segle XX i que recorda, en pedra, als frontals romànics, normalment de fusta pintada. Sobre l'altar, i també recordant l'escenografia romànica, hi ha un baldaquí copiat del que procedent de Sant Sadurn de Noya es conserva al Museu Nacional d'Art de Catalunya. A la paret que hi ha

És tradició que el diumenge següent

al dia 8 de setembre s'obrin

les portes de ferro de la finca

i tothom pugui gaudir d'un espai

que la resta de l'any ens resta barrat

1. Clavell, Jaume: *Argentona, història i records*.- Ajuntament d'Argentona, 1990.- pàgina 58.

2. Diversos autors: *Guia del Romànic de la comarca del Maresme*.- Museu Comarcal de Mataró, 1982.- pàgines 27-29.

3. Clavell, Jaume.- Ídem, pàgina 52. Cita un document de l'Arxiu de la Catedral de Barcelona.

4. Clavell, Jaume.- Ídem, pàgina 52. Cita un document de l'Arxiu de Can Cabanyes.

enfront de l'entrada hi ha penjada el que sembla la predel·la (part inferior) d'un antic retaule. Entrant, a mà esquerra, trobem a la paret rams de flors i algun ex-vot. Potser els rams foren dipositats per algunes núvies quan, fa uns anys, es podien celebrar casaments a l'ermita, mentre els ex-vots són normalment reproduccions en cera o fusta de parts del cos guarides gràcies a la mediació de la Mare de Déu o objectes que simbolitzen un favor rebut; en definitiva, ofrenes plenes de senzillesa i devoció. Diversos documents emmarcats pengen també de les parets. Cal destacar aquell que reproduïx la tradició oral sobre la troballa de la imatge de la verge, recollida per escrit el 1887 pel rector d'Argentona, Ramon Rosés, d'una de les ancianes del poble. Resumint, la llegenda explica com un pastor de bous observà repetidament com un animal del seu ramat gratava el terra. Encuriósit s'apropà i observà el coll d'un pou del que no es tenia

notícia i del que emanava una llum intensa i una suau fragància. El pastor comunicà la troballa al seu amo i aquest, al rector, qui, amb altres vilatans va acudir a l'indret, l'heretat del Viver. Algú va baixar al pou i allà es va descobrir una imatge de la Mare de Déu amb el Nen, que fou portada al poble en processó. Justament a l'ermita es conserva avui una taula pintada, ofrena de la Sra. Maria Rumeu i Freixa el 1947, facsímil d'una existent abans i on apareix l'esmentada processó. Però els prodigis no havien acabat: el rector va tenir una visió de la Verge recentment trobada que li deia que se'n tornava a casa. Quan comprovà que, veritablement, la imatge no era ja a la parròquia sinó de nou al pou, els vilatans van comprendre que el seu lloc era el Viver i allí li van construir la capella.

Per acabar amb els objectes o escrits lligats al santuari, no podem oblidar els goigs. D'aquestes composicions poètico-religioses d'es-

trofes senzilles cantades en parròquies, capelles i santuaris de tot Catalunya, no podien faltar els dedicats a la Mare de Déu del Viver. Jaume Clavell recull diferents edicions, originals i facsímils, d'aquests "Goigs en alabança de la miraculosa imatge de Nostra Senyora del Viver, venerada en la capella construïda en el terme d'Argentona", des de la segona meitat del segle XVIII el més antic, al 1946 el més modern.⁵

El proper setembre podrem tornar a gaudir d'un espai que traspu serenor, d'un edifici mig cobert per l'heura que el tapa com un mantell, d'unes pedres seculars al costat d'un casal o mansió que ens recorda els temps d'esplendor de la finca. Devots de la Mare de Déu, amants de l'art o simplement curiosos o passejants podran tornar a sentir l'aigua que brolla de la font del pescador, que amaga entre la verdor que l'envolta un got de vidre per ajudar a calmar la set dels que s'hi apropren.

5. Clavell, Jaume.- Ídem, pàgines 59-63.

ESTANC BARTOMEU

Articles de fumador i de regal
Premsa i papereria

Carrer Gran, 36
Tel. 93 797 03 36

ARGENTONA

AUTO-ESCOLA - ASSEGURANCES

RAMON REIXACH I MONER

Mataró, 1 - Tel. 93 797 00 50 - ARGENTONA

VENDA I REPARACIÓ DE MOTOS I BICICLETES
RESTAURACIÓ DE MOTOS ANTIGUES

Carrer Barcelona, 52 • Tel. 93 797 08 01
08310 ARGENTONA

CUINATS
PLAÇA NOVA

Obert cada dia de la setmana (excepte dilluns)
Menú diari: 700.- ptes.
(excepte dissabtes i festius)

Pollastres a l'ast • Assortit de plats • Plats per encàrrec
C/ Les Parres, 7 - Tel. 93 797 15 54 - 08310 ARGENTONA